

TRŽAŠKI DNEVNIK

POZIV DEMOKRATIČNIH ANTIFAŠISTIČNIH ŽEN VIL. RAJONA

Praznika 8. marec in 1. maj

moralna biti megočna manifestacija za mir in enotnost ter izraz naše volje za odločno borbo proti imperializmu

Demokratske antifasistične žene VII. rajona, zbrane na plenumu, na katerem smo se seznanile s krajevno in mednarodno politično situacijo in v zvezi s povzemanjem konferenca ASIZZ na Proseku, pozivamo vse demokratske in antifasistične žene našega ozemlja, da se nujno strnejo v enoten blok, kot smo bile pred resolucijo Informburoja, katerega je bila izbrana za razbičanje demokratske fronte na našem ozemlju.

Zavedati se moramo, da smo me žene mnogo doprinele k uresničitvi slovensko-italijanskega bratstva delovnega ljudstva in njegovi enotnosti. Ta enotnost so in jo še vedno iskreno čutili vse antifasistične žene, zato ne moremo in ne smemo dovoliti, da bi tisti, ki so hoteli za tri leta zamenjati enotnost, uresničiti svoje podle naklepe.

Pri prihodnjih volitvah je neobhodno potreben enoten nastop vseh demokratskih množic, da se ne bodo uresničile nacisti angloameriškega imperializma in tukajšnje reakcije na škodo delovnega prebivalstva Trsta.

Praznika 8. marec in 1. maj morata biti megočni manifestaciji za mir in enotnost ter izraz naše volje do borbe proti imperializmu, ki nam hoče za vsako ceno enotnost uničiti ter nadaljevati z zatiranjem našega delovnega ljudstva. Smrt fašizmu — Svoboda narod! Trst 3. februarja 1949.

Sledi 63 podpisov.

Le donne democratiche del VII. rione riunitesi in plenum, esaminata la situazione politica locale ed internazionale, come pure i problemi che sono stati discussi alla conferenza dell'UDAI del 23 gennaio a Prosecco, invitiamo tutte le donne democratiche ed antifasciste del nostro territorio a stringersi compatte in un unico blocco, come siamo state prima della risoluzione dell'Ufficio Informazioni che è stata sfruttata per rompere il nostro fronte democratico.

Dobbiamo sempre tener presente che noi donne, abbiamo molto contribuito per la fratellanza e l'unità italo-slovena del nostro popolo e lavoriamo. Unita che è stata ed è sempre sinceramente sentita da tutte le donne antifasciste. Perciò non possiamo assolutamente permettere che coloro che per tre anni hanno tentato invano di rompere la nostra unità, possano oggi realizzare i loro infami progetti.

Durante le prossime elezioni è assolutamente necessaria l'azione compatta ed unanime di tutto il popolo democratico per reprimere ed evitare che l'imperialismo anglo-americano unitamente alla reazione locale, possa realizzare i suoi progetti ai danni del popolo lavoratore di Trieste.

Le giornate dell'8 marzo e del 1. maggio dobbiamo festeggiarle con importanti manifestazioni della nostra unità e volontà di pace e devono essere il simbolo di lotta contro l'imperialismo che cerca di distruggere tutte le nostre conquiste democratiche e di continuare ad opprimere il popolo lavoratore.

Morte al fascismo — Libertà ai popoli!

Trieste, 3 febbraio 1949.

Seguono 63 firme.

GLASBENA MATICA PROSEK

V NEDELJO 13. T. M. OB 16

KONCERT umelnih pesmi in opernih arij

V Prosvetnem domu bodo nastopili naši najboljši solisti in Komorni zbor.

Zborovodja: UBALD VRABEC. Pri klavirju: M. SANCINOVA.

Devizne odredbe Gambitala-udarci

Razpoloženje večine poslovnih ljudi je precej drugačno, kakor ga slika poveljnik področja v svojih poročilih

Tržaški poslovni krogi so zadnje dni doživeli zopet presenečenje s strani zavoda, ki vodi valutno poslovanje, ki je sicer logična posledica finančno-valutne politike VU in izvira iz dolobč deviznega spora zuma, ki je bil podpisani med Italijo in Anglijo, je v prav grobem nasprotju z vsemi vsakdanjimi izjavami uradnih krogov in buržoazne tiska. Po teh izjavah je namreč napoved za Italijo pogoj za uspešen prevez vseh panog tržaškega gospodarstva. Zlasti tudi trgovine, kakor človek sudi iz besed gen. Aikreya v zadnjem poročilu: »Posebno razveseljuje naraščanje obsega blaga, ki gre skozi tržaško pristanišče, kar je treba v precejšnji meri pripisati porastu trgovine z Italijo.«

Ni sicer prvič, da vsakdanje, praktično poslovno življenje zanika tak uraden komentar, pač pa je naključje, da se to zgodi skoraj istovrstno. Se kak dan poprej, preden je bilo objavljeno generalno poročilo, je prinesla »Astraa« — pač na pritisk trgovskih krogov — 2. t. m. vest, da je vsled novih valutnih odredb v nevarnosti zaslužek tržaških pomorskih agentov od preskrbe ladij, ki pristajajo v luki. Stroške te preskrbe so namreč dotlej poravnavali v funtih šterlingih, odsej pa naj bi veljali le dolarji, kar tako veljavaj italijanski devizni predpisi. Pomorski agenti so protestirali in navajali, da zaledne države, ki dajejo največ prometa, ne razpolaga jo z dolarji, pač pa imajo funte, s katerimi plačujejo tudi brodnine itd. Ako bi novi predpisi obveljali, bi domači pomorski posredniki občutno zmanjšali svoj promet.

Stvar pa se ni ustavila pri tem. Navodila, ki jih je izdal Gambital (Ufficio Italiano Cambi) Italijanski banki in drugim bančnim zavodom, po katerih je mogote knjižiti na »pooblaščen račun« v funtih, ki izvirajo iz prometa Italije ali Trsta z neitalijanskimi deželami, bi na ta način ostali neuporabni, ker s funtom ni več mogote prosto trgovati niti ga zamenjati v lire. Tržaška tranzitna trgovina pa ustvarja znatne zneske takih funtov. Navodila Gambitala se seveda nanašajo tudi na področje Trsta in tudi na tranzitno trgovino, na plačilo stroškov ladijske preskrbe, spediterjev, po pomorskih posrednikov, zavarovalnic itd.

Kljub prvotnemu protestu, ki smo ga omenili, pa se do danes ni nič izpremenilo in tako je bila »Astraa« hočeš nočeš prisiljena, da je 10. t. m. zopet protestirala proti takemu stanju. Pač pod pritiskom poslovnih ljudi, ki jih ne zanimajo trditve poveljnika področja niti dokazi ekonomistov okrog »Voces in «Giornale».

To pot je zapisala »Astraa«: »Ta navodila (namreč Gambitala; op. ur.) pomenijo za Trst resno škodo pri največjem delu trgovskega in pomorskega poslovanja.« Dalje pravi, da ni mogote kratko in malo namoestiti funt z dolarjem, kar pa prihaja od prometa z Avstrijo, Madžarsko, CSR, Jugoslavijo in Svico, ki niso šterlinske dežele, ki pa plačujejo v funtih ne le brodnine, marveč tudi pristaniščne takse in usluge, preskrbo ladij itd. Po novih navodilih naj bi tržaške trgovke ne sprejemale funtov — kako je to mogote!

Prav tako bi nastala velika škoda tudi v trgovini z lesom. Tržaška lesna trgovina se v največji meri naslanja na funt šterling — posluje pač največ z Levantom — in če bi nova navodila Gambitala obve-

Ob obletnici prve splošne stavke v Trstu

13. februarja 1902 je delavski razred prvič v Trstu stopil enotno v splošno stavko. Vzrok za začetek stavke je bil sledeč: kurjači, uslužbeni pri Tržaškem Lloydju so zahtevali, da jim vodstvo zniža delovni urnik od 12 na 10 ur ter da jim se posebej plača vse nadure, ki so jih morali do takrat delati, ne da bi zato prejeli kakršno koli nagrado.

Vodstvo Lloydja ni hotelo ugoditi zahtevam kurjačev, temveč se je raje poslužilo stavkocizov iz tujih pristanišč ali pa celo kurjačev vojne mornarice, ki jih je dala na razpolago avstrijska vlada ter je te zapeljalo na službenih mestih tržaških kurjačev.

Na tak nesramen postopek delodajalcev so tržaški delavci odgovorili s tem, da so vsi brez izjeme, vsi vrhovni krajevnega malomeščanskega irenditstva. Spregovili je rektor prof. Cammarata. Samo po sebi je uveljavno, da je iz njegovega govora neprestano odsevala stari, že tolikokrat prežvečeni motiv o Italijanstvu teh krajev itd.

14. februarja se je vil po tržaških ulicah sprevod delavcev. Ko se je približal Velikemu trgu, so vojaške čete prišle nanj streljati ter so posamezne delavce napadle celo z bajonetmi.

Pri tem napadu je bilo ubitih petnajst delavcev, od katerih so bili skoraj vsi še mladeniči, nad petdeset delavcev pa je bilo ranjenih, med katerimi je bilo tudi nekaj žensk. Prvič je kri tržaških delavcev omolila tržaške ulice.

Zločin, ki so ga po nalogu avstrijske vlade izvršile vojaške čete, je vzbudil v Trstu kakor tudi v vsem svetu val gnevanja in težkih obtožb.

In prav zaradi tega odmeva, ki ga je imela vest o tem zločinu v svetu, je vodstvo Lloydja takoj ugodilo zahtevam kurjačev, ker je bilo pač k temu prisiljeno.

Danes, ko imamo pred sabo nesto ovir in težko in ko moramo na svoji koži občutiti nepopolnost in nerazumevanje delodajalcev, se moramo bolj kot kdaj koli spomniti na ta krvavi dogodek ter ga prikazati mlademu rodu, obenem pa moramo dostojno počastiti spomin padlih delavcev, ki morajo biti vsemu delavskemu razredu v njegovi borbi za svoje pravice naj sveteljši vzor.

FIZKULTURA

DELEN PREGLED LETOSNIH NASTOPOV KOLESARSKSE SEKCIJE ZDTV

13. februarja — Kolesarska dirka čez drn in strn, ki jo priredi S. K. Arzenal za Drugi pokal padlih iz tržaškega Arzenala.

20. februarja — Dirka za nagrado premijo »Olimpia« v organizaciji kolesarskega kluba Olimpia 1909.

27. februarja — Kolesarska dirka čez drn in strn kot poskusna tekma, organizirana Sv. Ivan.

Obsojen ponarejevalec podpisov

Pred okrognim sodiščem se je večkrat zjutraj moral zagovarjati Anton Čit. Obtožen je bil, da je ponaredil diplomo o dovršenih visokoslošnih študijah. Ponaredil je podpis upravnega ravnatelja, nato pa v profesorja Roletta. S tako ponarejeno diplomno se je izdaljal

Prešernova proslava v Gropadi

V sredo zvečer so se Gropadi zbrali v dvorani prosvetnega doma ter prisostvovali proslavi poveljničev stotletnici Prešernove smrti. Vsem je bila v spominu Prešernova proslava iz časa okupacije, ko so pod najtežjimi okoliščinami ilegalno proslavljali našega največjega pesnika. To so imeli Gropadi pred očmi, ko so do zadnjega kotička napotili dvorano in slišati je bilo: eče smo pod ustrahovanjem Nemcev in fašistov praznovali dan posvečen Francetu Prešernu, moramo ta dan še spoštljiveje praznovati danes, čeprav se nismo popolnoma svobodni.

Po uvodnih besedah predstavnika prosvetnega društva je prof. Benulič v kratkem govoru poudaril pomen Prešerna za našo literaturo, za razvoj slovenskega jezika in za narodno osvobodilno borbo. Po govoru se je razvil obilni spored, pri katerem so nastopili kot recitatorji mali pionirji, katere je naučila za nastop marljiva domača učiteljica. Lepo so deklarirali »Uvod Krsta pri Savici, Vrbo in Orglarčica, da jih moramo res pohvaliti. Pri proslavi so sodelovali »Fanteje v Krasi«, od katerih sta kot solista nastopila Dusan Pertot in Boštjanje Karel. Ki ju je spremljal pri klavirju Ubald Vrabeč. Pri je zapel prekrasno pesem »Morav«, drugi pa »Strunam«. Obe pesmi sta želi veliko odobravnice. »Fanteje v Krasi« so pa zapeli »Luna stije«.

Po končani proslavi je kvartet zapel še celo vrsto slovenskih narodnih pesmi. Ves večer je potekal v prijetnem domačem vzdušju, kar je priložnost za izražanje ob koncu prireditve, ko so se domaćini zbrali okrog »Fantov v Krasi« in se jim osebno zahvaljevali za prijeten večer, ki so jim ga s pomočjo domačih pionirjev pripravili.

B.

ZAHTEVAMO ŠOLE V MATERINEM JEZIKU

Nočemo milostnih drobtin

Slovenski starši iz šolskega okoliša v Ul. Donadoni upravičeno zahtevajo otvoritev otroškega vrtca - Pozivamo slovensko šolsko oblast, da izvrši svojo dolžnost

Trije važni činitelji vplivajo na vzgojo otroka: vpliv staršev in domačih otrok (vzgoja doma), in učitelj. Cesta je baš v mestih kapitalističnega sveta eden izmed zelo važnih, v nekaterih primerih — v zvezi s socialnimi prilikami — tudi odločilen činitelj.

Cesta vzgoja otroka po svoje. Redkokdaj taka, da je v skladu s splošnimi vzgojnimi načeli. Porast kriminalitete — v Trstu, predvsem mladostnih — časopisi pišejo do volj o tem — ima svoj izvor v socialnih razmerah (brezposelnost staršev v glavnem) in v vplivu ceste. Poudariti moramo pri tem, da so kvarni vzgoji ceste podvrženi tudi otroci zaposlenih staršev, ki v borbi za kruh ne morejo posvetiti svojim otrokom dovolj pažnje in vzgoje ter je tako neprimeren vpliv ceste močnejši od domačega vzgoje.

Dolžnost oblasti je, da tako stanje odpravi. Potrebno so šole, otroška zavetišča in tudi otroški vrtci.

Starši slovenskih otrok se pri tem dobro zavedajo važnosti ne samo osnovnih in srednjih šol, temveč tudi otroških vrtcev. Kajti komu naj zapustijo svoje malčke, ko gresta oče in mati na delo. Če je dovolj otroških vrtcev v Trstu, je drugo vprašanje. Važnejše je, da je premalo slovenskih zavetišč. Kajti toliko narodnega čuta in ponosa imajo naše matere in očete, da ne bodo pošiljali svojih malčkov v italijanske otroške vrtce, ki niso običajno nič drugega kot raznarodovalnice slovenskih otrok.

Starši slovenskih otrok v šolskem okolišu Donadoni so že večkrat

zaposili za otvoritev slovenskega otroškega vrtca. Toda kdo bi se oziral na pravice, zažamene Slovincem po mirovni pogodbi. Igtovor je tu: ni prostora v šolski stavbi v Ul. Donadoni, češ za 30 slovenskih otrok ni prostora? Značilno je pri tem dejstvo, da se šolske oblasti izogovarjajo s pomanjkanjem prostora, italijanski didaktično ravnanje šole v Ul. Donadoni pa je mnenja, da bi prostor bil. Če je ravnanje samo mnenja, so starši prepričani, da prostor je.

Ne verjamemo izgovoru, ki ga servirajo šolske oblasti slovenskim staršem, da so fondi izčrpani. Ni jih samo za Slovence, kajti za italijanske otroke so v tem letu odprli 3 ali 4 otroške vrtce, pa čeprav tudi za majhno število otrok (n. pr. Skofje).

Na vse prošnje in intervencije so prešli slovenski starši pri šolskih oblasteh samo obljube in izgovore. To ni samo premalo, to je toliko kot nič. Pozivamo slovensko šolsko oblast, da opravi svojo dolžnost in izpolni na vsak način rešitev upravičenih zahtev. Naj se zavedajo, da ne gre pri tej zahtevi za nikakršne milostne drobtine, niti protizakonite želje, temveč samo za priznanje, do katerega imajo pravico vse narodnosti pri nas: do uveljavitve v materinem jeziku.

Mednarodni žepar ujet

Antonia Trani je čakala na Trgu Dalmacija openski tramvaj. Ko je hotela vstopiti, je zadutila, da ji je nekdo tuja roka nalahno segla v žep plašča, kjer je imela listnico. Tranjica je takoj zagnala krik in vik, toda bilo je prepozno. Spretni žepar se je z denarnico že izmuznil. Toda sreča je bila v tem, da je bilzu stal neki meški, ki se je takoj zagnal za žeparjem, ki je na svojo moč tekel, da bi se izognil zasledovalcu. Komaj ga je zasledovalec dosegel, ga je žepar skušal prevariti s starim trikom. Na tla je vrgel denarnico. Toda zaman; ta igra ni prinesla zaželenega sadu. Zasledovalec se na denarnico ni oziral, temveč je raje držal žeparja, ki se je na vse načine zviljal, da bi se izvil iz železnega objema. To mu je tudi uspelo, tako da se je ponovno pričel lov. Pri tem je zasledovalec imel smolo. Med tekom mu je spodrsnilo in je padel, vendar pa zaradi tega ni izgubil prijetnosti lova. Začel je na svo moč klicati na pomoč, da bi tako izval pozornost mimoidoših. Sledujoče so bili blizu agenti, ki so takoj začeli zasledovati žeparja in ga končno tudi ujeli. Takoj so ga odpeljali na glavno policijsko postajo, kjer so ga začeli zasliševati. Na zaslišanju je žepar izjavil, da se piše Ivan Dragac, doma iz Sarajeva.

Včeraj zjutraj so moža ponovno zaslišali. Na zaslišanju se je zagovarjal v francoski, katero obvlada zelo dobro. Vse njegove izjave pa niso kaj dosti vredne in si naravnost nasprotujejo. Izjavil je, da je politični begunc in podobno. Dalje je tudi trdil, da je sodeloval med nacistično okupacijo z oddelki narodno-osvobodilnega gibanja na Francoskem.

Vse te izjave pa niso podprte z nobenimi pisanimi dokumenti, da bi lahko potrdile njihovo verodostojnost. Policija zato sumi, da se pod Dragačem imenom skriva prav spretan mednarodni pustolovec, ki ga baje že isčeta belgijska in francoska policija. Sum policije temelji na tem, ker so žeparju pri izvršitvi telesni preiskavi našli nekaj denarja v italijanski valuti in 2500 francoskih frankov. Glede tega denarja je Dragac izjavil, da je izkupilec prstana, ki ga je prodal po prihodu iz Jugoslavije.

Nabavite si sliko našega velikega pesnika dr. FRANCETA PREŠERNA

Pripravljalni odbor za proslavo 100-letnice Prešernove smrti je v počastitev spomina našega največjega pesnika ponatisel njegov portret v obliki in velikosti, ki je najprimernejša za okrasitev vsake slovenske hiše. Nizka cena posamezni sliki omogoča nakup vsakomur.

Slike so naprodaj v knjigarni Stoka, Fortunat in pri odseku za ljudsko prosveto SHPZ (Largo Panfilij 1/III).

Pripravljalni odbor.

OB OBLETNICI prve splošne stavke v Trstu

Njihov svetli ideal o pravični ureditvi sveta in o socialnem napredku mora biti tudi tržaškim delavcem kažipot v njihovi borbi za doseg takšnih delovnih pogojev, pri katerih bo popolnoma odpravljeno vsako izkoriščanje človeka po človeku.

Včerajšnja slavnost na univerzi

Včeraj dopoldne so v zbornišni dvorani tukajšnje univerze podelili naslov častnega doktorja jezika slova publicistu Silviju Bencu. Slovesnost je kljub vsemu priokvarjena, da se bo spremenila v šovinistično manifestacijo, potekala mirno in skromno. Poleg dijaštva, ki se je natepelo v dvorano, so bili prisotni vrhovni krajevnega malomeščanskega irenditstva. Spregovili je rektor prof. Cammarata. Samo po sebi je uveljavno, da je iz njegovega govora neprestano odsevala stari, že tolikokrat prežvečeni motiv o Italijanstvu teh krajev itd.

Ker je Bencu bolan, ga je zastopal njegov sin ing. Claudio, ki je sprejel v imenu očeta častno diplomu.

Izpred vojaškega sodišča

V terek so policaji našli v starmestu prvga piljanega mornarja z ameriške ladje »E. Spencera«. V sredo je bil na vrsti mornar E. Thompson z iste ladje. Ob treh zjutraj so ga našli, ko se je z vso silo piljan začel v vrata, ki vodijo v oddelek za priljano na tržaški postaji. Pri tem je razbil šipo na vrstih.

Včeraj se je moral mornar zagovarjati pred sodiščem za dolečevanje narokov. Obtožnica mu je nastevala pijanost in nasilje. Sodišče je možakarja poslalo ponovno v ječo do dneva, ko bo razprava. Njegova ladja bo namreč ostala v tržaškem pristanišču še teden dni.

Za njim sta se pojavila na zatožni klopi še Ivan Ferluga in njegova dva sinova Atilij in Silvan. Ko so pred dnevi agenti finančnega oddelka KP napravili hišno preiskavo na njihovem domu, so namesto monopolnih izdelkov našli samokres P 38 s 107 naboji, panzerfaust, 4 lovske puške s 243 naboji in 34 kosov vojaškega blaga, obleke in perila. Sodišče jih je poslalo nazaj v zapor do 18. t. m., ko bo razprava.

NARODNA IN STUDJSKA KNJIZNICA V TRSTU

prosi vse, ki imajo izposojene knjige ali rešije, naj jih zaradi prireditve knjižnice nemudoma vrnejo v Ul. Montecchi 6/III. Knjižnica je odprta dnevno od 8-14 ure. Uprava.

SEJA POKRAJINSKEGA SOVETA

Nova avtobusna proga „S“

V sredo popoldne je bila redna seja pokrajinskega upravnega sveta. Predsednik prof. Pulutan je takoj na začetku seje javil, da je prejšnji dan prejel tri odločitve, in sicer od pokrajine, od mestne občine in od ECA. Vse te odločitve so v zvezi s povzemanjem plač ubolencev teh uradov. Uprava družbenih bolnišnic ni še napravila tega koraka, ker še vedno čaka, kaj bodo v tem pogledu sklenile druge uprave bolnišnice po Italiji.

Potem ko je svet slišal poročilo o tej zadevi, ki ga je v splošnih obirih podal predsednik, je svet sklenil, naj to stvar natančneje preučijo svetniki odvetnik Flori. Predsednik je treba preučiti to vprašanje zaradi tega, ker je treba podrobno preučiti, kako bi vplivalo na povečanje izdatkov na viro dohodkov zgoraj omenjenih ustanov. Odvetnik Flori bo o tem poročal na eni izmed bodočih sej.

Sledilo je razpravljanje točk dnevnega reda. Po poročilu, ki ga dal podintendnt finance dr. Bosutti, je bila odobrena odločitev tržaške občine, ki predvideva vzpostavitev avtobusne proge, ki bo vezala predmestja. Proga pod označbo »S« bo potekala od Sv. Ane po Ul. Costalunga do mesta nad istrsko cesto, po Ulici Soncini do podškednja. Proga bo razdeljena na dva dela. Dolžina cele proge bo znašala 3922 m. Cena listkov bo za en del proge 15 lir, za oba dela 20 lir. Znižana cena bo 5 oziroma 10 lir, medtem ko bo nočna in nedeljska cena 20 oziroma 30 lir.

Odločitev zadruge, ki izvršuje davkarijske in blaginjske posle za občine Devin, Nabrežina, Zgonik in Repentabor, ki odloča, da bi ta posel vršila hranilnica tržaške občine, je bila na tej seji predmet živahnega razpravljanja. Sklenjeno je bilo, da se zadeva odgodi do prihodnjih sej, dokler ne bo razčiščen vprašanje, kakšne koristi bi imela iz tega sporazuma zadruge, ki do sedaj izvršuje to delo.

Potem ko je svet slišal poročilo odvetnika Sferce, je bila odobrena odločitev tržaške občine, ki določa 54.300 lir za razsvetljavo trga pred Ulico Balamonti, kjer se konča trolejbusna proga »D«. Odobrena je bila še vsota 3628 lir za letno vzdrževanje te razsvetljave.

Po tem so odobrili še manjše zadeve. Med temi odločitve mestne občine glede povzajanja doklade nekemu občinskemu nastavljenju. Končno so bili sprejeti nekateri prizivi zasebnikov, ki jim niso hoteli izdati obrtnega dovoljenja.

Tržaška borza

Zlati šterling 9500, papirnati šterling 2000, telegrafski dolar 700, dolar 690, švicarski frank 173, 100 francoskih frankov 130, avstrijski šiling 21.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 10. februarja 1949 se je v Trstu rodilo 6 otrok, umrlo je 13 oseb, porok pa je bilo 5.

Cerkvene poroke: železnar 30. t. m. Stojan in uradnica Ferluga Marija, dijak Bracken Charles in gospodinja Lucchiana Bianca Grazia, uradnik Saba Silvio in gospodinja Svab Ana, čistič ml. Znebel Robert in gospodinja Pegan Justina, zidar Metlika Srečko in gospodinja Krizmančič Olga.

Umrli so: 49-letni Stojan Josip, 69-letna Znebel Ana, por. Tomazini, 56-letni Fuchs Ivan, 62-letna Lorenzin Emilija, por. Scobegana, 39-letni Clotti Estera, 63-letna Vodopija Dominka, 89-letni Zoper Josip, 62-letni Roncolli Josip, 23-letni Barussa Valerio, 15-letni Dalassao Fabio, 73-letni Santella Vincenza, 74-letni Ostrogovi Jakob, 87-letna Bernen Eufemija, vd. Legović.

IZLETI

Smučarski izlet v Sappado prireditelji PDT 13. t. m. Prijave v Ul. F. Filzi 10.

NOČNA SLUŽBA LEKARN

Lekarne Alabarda, Istrska ul. 7; Cipolla, Ul. Belgopago 4; Crevato, Ul. Roma 13 in Godina Enes, Ul. Ginnastica 6 imajo stalno nočno službo.

ZGUBLJENA ROKAVICA

V terek 8. t. m. sem izgubil v okolici Doline rjavo kožnato, s kožuhom podloženo rokavico. Poštečno najditelja prosim, da mi jo pošlje na uredništvo Primorskega dnevnika, Ul. Montecchi 6/III.

IZ MAŠTEVANJA PO DEČKI ZAŽALJI SKLADIŠČE

Preiskava glede požara v skladišču v Ulici delle Fontanelle je za ključena. Policija je ugotovila, da so ogenj zanteli sami mladotletniki. Clani štirinere desetletje, ki so dejanje priznali, so 13-letni S. Anton, 13-letni G. Vincenc, 15-letni A. Oktavijan in 12-letni S. Teodor. Lastnik skladišča Protogonica, ki prodaja knjige na voziku v starem mestu, je povedal policiji, da so mu omenjeni mladci že večkrat izmaknili marsikatero knjigo z vozička. Na policijskem zaslišanju so vsi štirje priznali, da so sami začetli ogenj. S tem so se mišili maščevati, ker jih je Protogonica vedno zasledoval, ko so se igrali z vozičkom v bližini njegovega vozička. Policija je vse štiri mlade pokvarjenice spustila na prosto, dokler se ne bodo »morali« zagovarjati pred sodiščem za mladotletnike. Do tedaj pa so zanje odgovorni njihovi starši in to po policijskem nalogu.

PROBLEMI TRAMVAJSKEGA KRETNICARJA

Kdo še ni opazil, ko je čkal na Goldonijemem trgu prihod tramvajev, tramvajevskega kretničarja, katerega naloga je paziti in uravnavati tramvajevske kretniče? Prav gotovo smo ga že vsi videli in morda tudi opazovali njegovo delo. Toda v vsakdanjem skrbel, smo prav hitro pozabili na tega neumornega delavca, ki mora izvršiti svoje delo ne glede na to, če je lepo vreme in pripeka vroče sonce ali pa če pihva mrzla burja, ki je še prav poseben neumiljenost na Goldonijemem trgu.

V dne, ko pihva v Trstu najbolj ostra burja, je mnogokrat tramvajski kretničar edini, ki se na samotnem trgu upira njenim silam pač ne dopušča, da bi se oddaljil niti za minuto od svojega dela, kajti tramvajev vedno prihaja, drugi zopet odhajajo in trdnice morajo biti v redu.

Zred časom so voditelji tramvajevskega podjetja predložili načrt o zgraditvi majhne hišice, v kateri bi se tramvajski kretničar lahko nekoliko ogrel ter se odtegnil vremenskim nepravilnostim. Toda vsi njihovi poizkusi, da bi bil načrt sprejet, so bili brezuspešni; najbolj mu je nasprotovala prav tržaška občina, ki ni dopustila, da bi bila zgrajena hišica, ker bi ta kvarila estetsko Goldonijevsko trga.

Prav gotovo ni nihče izmed tistih gospodov, ki jim je bila este-

KOLENDAR

Petek 11. februarja
Adolf, Vratigol
Sonce vzhaja ob 7.14. zahaja ob 17.26. Dolžina dneva 10.12.
Luna vzhaja ob 14.45, zahaja ob 6.24.

Jutri sobota 12. februarja
Malecij, Cvetna

SPOMINSKI DNEVI

1847 se je rodil Tomaž Edison, znameniti ameriški fizik in izumitelj.

PRESKRBA

Vpis za mleko na dodatne nakaznice za mesec marec mora biti opravljen do 21. t. m. To velja za imetnike dodatnih nakaznic za bolnike, dojlje, noseče matere in umetno hranjene otroke.

Delitev evporirane mleka v mestu in podeželju. 7 skatel prejemata skupini od 0 do 9 in nad 65 let na odrezek 6 navadne živilske nakaznice. Po 2 skatli skupina od 9 do 19 let na isti odrezek. 7 skatel za umetno hranjene otroke, bolnike, noseče žene, dojlje in delavce (ki so izpostavljeni strupenim plinom) na odrezek z datumom od 1 do 28 dodatne nakaznice; za delavce na vse odrezke tega meseca, ki jih morajo vpisati pri osrednji mlekarji v Ul. Pascoli 10. Cena je 40 in 41 lir za skatlo.

Oddaja orzokov za olje. V teku današnjega dne naj predajo vsi trgovci občinskemu prehranjevalnemu uradu orzoke za olje (orzok V in VI olio). Uradne ure od 8 do 19.

ENOTNI SINDIKATI

Odpuščenim delavcem OMMSA. Vsi

IZ DISKUSIJE NA NEDELJSKI KONFERENCI PARTIZANOV

Vzpostavimo enotnost!

Izbrišimo sedem žalostnih mesecev razdora!

Tovariša Kenda in Vitrih sta na konferenci govorila o naših preteklih in sedanjih borbah in o nalogah demokratičnega gibanja ter poudarjala potrebo enotnega nastopa vseh demokratičnih sil na bodočih volitvah junija meseca t. l. v Trstu

Kakor smo že poročali, je posegel na nedeljskem partizanskem zborovanju v diskusijo tudi tov. Vidrih. Dejal je:

Tovariši in tovarišice!

Na konferenci bi se rad samo na kratko spomnil onih borcev, ki so darovali svoje življenje v osvobodilni vojni in ki so se borili v mestu naprej proti fašističnemu režimu, kasneje proti nacističnemu režimu, proti angloameriški imperializmu. Delo aktivistov Julijske krajine po proglasu SZ je bilo eno izmed najtežjih. Treba je bilo pomagati sovjetskim in jugoslovanskim tovarišim, ki so se množično odzvali proglasu socialistične države.

Treba je bilo ustanoviti in so bili ustanovljeni terenski odbori z nalogo, da pošiljajo borce v hribe po kanalih in tudi da organizirajo borbo proti okupatorju v mestu samem. Otežkočiti in ogroziti Nemcem življenje je bilo geslo. Da bi nudili borbem partizanom čim več pomoči, je bilo predvsem važno seznanjati ljudstvo in proletariata o zmagah, ki so jih borci dnevno izvajali. Ta naloga je bila dana aktivistom, ki so ustanovljali ilegalne tiskarne, kjer so tiskali na milijone letakov, na tisoče časopisov in knjig, in tako razbijali sovražno antipartizansko propagando. Na vsaki hiši, v vsaki vojašnici, na vsakem zidu so bila napisana gesla, ki so slavlila partizansko borbo. Te akcije so zahtevale stotine sodelavcev, ki so bili povezani v organizaciji OF in po njej so pomagali našim borbem. Profesorji, zdravniki, zdravstveno osebje ni ostalo nemo na besede aktivistov. Mestne bolnice so se začele organizirati in pošiljale partizanom zdravila, kirurške pripomočke itd.

V tem času je bila ustanovljena organizacija delavske enotnosti, ki je pričela borbo proti okupatorjem, s sabotažami proti vojnim ustanovam in je bila istovrstno neuhajljiva rezerv borcev za hribe kakor tudi za mesto. Jasno je, da bi omajali zavest aktivistov, ki so padli v roke nacističnih krivkovic. Gibanje pod vodstvom komunistične partije je naraščalo tako po akcijah kakor po številu sodelujočih, ki so tako omogočili ustanovitve množičnih organizacij SIAU, ASIZZ in Antifašistične mladine. Končno so bili ustanovljeni vojaški bataljoni, ki so se, čeprav pred očmi Nemcev, ilegalno vzbujali, pripravljali ob ugodnem trenutku planiti, to je, bili pripravljani za upor. Ta vojaška priprava in sodelovanje partizanske komande mesta je privedla do tega, da je bilo mesto 1. maja 1945 osvobodeno.

osvobodeno in da so bile žrtve zaradi dobre priprave maloštevilne med prebivalstvom. Najtežja naloga je bila za aktiviste takoj po osvoboditvi in po prevzetju oblasti. Za ljudstvo je bilo to popolnoma nova naloga in je bilo treba zadostiti vsem zahtevam, vsem potrebam, ki so se pojavile same po sebi po dolgi fašistični in nacistični zasedbi. Poleg tega se je bilo potrebno tedaj boriti tudi proti vsem onim, ki so skušali izkoristiti priliko, da bi si na lastno pest prisvojili zasebno lastnino. Prav tako se je vodila borba proti strahom, ki so se skušali vrniti na vodilna mesta, samo da bi zadostili svojim osebnim koristim in da bi sabotirali ljudsko oblast.

Zaradi tega je bilo potrebno na tisoče konferenc, na katerih so seznanjali ljudstvo o novem položaju. SIAU, ASIZZ in ZAM so se utrjevale. Po volji partizanov pa je bila ustanovljena Zveza primorskih partizanov.

Po 40 dneh ljudske oblasti se je začela za nove in stare aktiviste skupno z vsemi množičnimi organizacijami s komunistično partijo na čelu borba proti novemu okupatorju za obrambo v narodnoosvobodilni borbi priborjenih pravic.

V tem času je tržaško prebivalstvo pokazalo visoko politično zrelost in globok duh žrtvovanja, kljubujoč ogromnemu policijskemu aparatu in večkrat tudi angloameriškim četam. Revolucionarni bojni duh je pripravil večkrat okupatorje do tega, da so popustili v njihovi ofenzivi proti demokratičnemu prebivalstvu. Velike manifestacije, množični sestanki, partizanski zbori, vse to je bil jasen NE proti imperialističnim poizkusom, da bi vzpostavili fašizem v našem mestu.

Enotnost, ki je kraljevala med demokratičnim ljudstvom, je bila kot stalni opomin reakciji in okupacijski upravi.

Enotnost, ki so jo v mesto prinesli partizani, je bila temelj, na katerega so se opirale vse želje demokratičnega ljudstva.

Proti enotnosti so se zamaš zaletavali imperialisti in lokalna reakcija.

Tovariši, ne bom se ustavljal pri že glasoviti resoluciji Informacijskega urada ne pri onih, ki tu pri nas skušajo izrabljati to resolucijo, da bi razbili enotnost in strnjeno prebivalstvo. Milim, da je treba tudi v bodočih borbah ustvariti enotnost in izbrislati s tem onih sedem žalostnih mesecev, ki so vrgli senco na južnaško borbo ljudstva tega ozemlja.

GOSPODARSTVO

TRGOVINA • INDUSTRIJA • PROMET • FINANCE

METAN - velika postavka v načrtih italijanske obnove

Metan kot zemeljski plin ni sploh prihajal v poštev v italijanskem gospodarstvu, dokler niso iz Italije pritisnile gospodarske sankcije, ki jih je sklenilo staro Društvo narodov v Zenevi, da bi preprečilo vojno v Abesiniji. Leta 1936 so prekopali vse pokrajine, da bi odkrili železo, premog, petrolej, metan itd.

tanodotti od 20 milijonov lir na 400 milijonov lir in oktobra 1948 je bilo sklenjeno, da se zgradi 65 km dolgi metanovod od Contarina v Marghero, ki bo dovajal dnevno 800 tisoč kubičnih metrov metana. Služil bo za gorivo, za razsvetljavo, zlasti mešano s plinom iz plinarn ter za industrijo v pokrajini Mestre, troški metanovoda so proračunani na eno 5 milijardo lir. Izgotovljen bi bil v 8 mesecih, toda glede na sedanjo veliko konjunkturo metana so dela tako pospešili, da bo metanovod dokončan že marca letos.

bilo sklenjeno, da se odpre 11 novih jam v predmaju Apeninov in 11 na Siciliji. Nameravajo pridobiti dnevno proizvodnjo okrog 120 tisoč kubičnih metrov.

Prvi uspehi blizu Piacenze

Pot k ležiščem je pokazal že stari Volta. Metan so našli v Podenzani blizu Piacenze. AGIP je povzročil eksperimente z metanom kot pogonskim sredstvom za avtomobile leta 1936. Ustanovila se je prva postaja za polnjenje metanskih posod. Produkcija metana je začela naraščati: od 850.000 kub. m. leta 1937, na 1.750.000 kub. m. leta 1938, na 3.660.000 kub. m. leta 1939. Leta 1940 je bil napravljen metanski vod od Piacenze, ki dovaja dnevno 30 do 40 tisoč kub. m. metana. Po večeri gredo in razsvetljejo vse mesto in se uporablja tudi v industriji.

Da ni industrija metana zamrta po vojni, je zasloga poslanca Erica Matteija, ki je odvrnil vlado od prodaje te industrije, ki je bila last Ente Nazionale Metano. Ta je bil ustanovljen z zakonom od 2. oktobra 1940 št. 1501. Poznejša zakonodaja je nato izročila vladi nadzorstvo in oblast nad proizvodnjo in posodami metana, nad prodajo metana kot pogonskega sredstva za motorna vozila ter glede postavljanja postaj za stiskanje in razprodajo metana.

Konjunktura v proizvodnji metana

Druga polovica leta 1948 pomeni za italijanski metan velike preobrate. Ogromni stroški za uvoz bencina in premoga so narekovali, da se najde kak nadomestek za tako draga pogonska sredstva. Šef misije Marshallovega plana za Italijo Zellerbach je v govoru v Milanu junija postavil metan kot vir za dvig narodnega gospodarstva Italije poleg električnega toka, ki toliko pomeni za Italijo. Italijanski ekonomisti so se zanimali za vlogo metana v drugih državah, zlasti v ZDA, ZSSR, Romuniji, Poljski, Nemčiji, Madžarski itd.

Novo izdatno ležišče v Corte Maggiore

Prve dni decembra 1948 so odkrili v Corte Maggiore, 20 km od Piacenze, do sedaj najmočnejši vir metana v Italiji in sicer v globini 1500 m. Pri kopanju druge jame so našli na tako močan pritisk plina, da ni bilo treba več kopati. Računa se, da z izgraditvijo metanovoda do Cremona, Izkorišča bodo ta plin mesta Milano, Torino in Genova, kakor bodo služili poletniški viri Benetkem, Padovi in Trevisu.

Metan v Viamaggio v Umbriji

20. t. l. poročajo iz Arezza, da so našli v Viamaggio na močan vir metana v globini 192 m. Nadaljujejo se dela pri Lodiju, kjer so že stari močni viri. Vsa Italija je v mrzličnem pričakovanju novih uspehov. Delajo si velike nade, da bodo v veliki meri osvobodjeni tujeje bencina in premoga. Pišejo o »Eldorado piacentino«. Francesco Senni piše v »Avvisatore marittimo« dne 25. p. m. dobesedno »Črna mrzlota je prevzela strokovnjake in delavce, kakor tega še ni nikoli bilo v Italiji; gospodarski strokovnjaki izdelujejo račune ter tudi njih prevzema ista blagodejna bolezen. To je nova »zvest metana«.

Računi strokovnjakov

Metan je zelo ekonomično pogonsko sredstvo, je gorivo večje vrednosti kot premog ter odlično sredstvo za proizvodnjo električnega toka. Obenem je temeljni element za proizvodnjo mnogih kemičnih izdelkov kot so azotna gnojila, sintetični kavčuk, plasti-

Naša zmaga je odvisna predvsem od nas samih

Za tovaršem Vidrihom je govoril tov. Kenda Vladimir:

Tovariši partizani!

Danes, ko smo se po treh letih in pol zopet sestali tukaj na konferenci, da obravnavamo naše probleme, ki zanimajo nas vse in demokratično prebivalstvo naše cone, moramo ugotoviti, da mnogo tovarišev, s katerimi smo se skupno bojevali, kakor tudi jaz osebno, ki sem bil član neke italijanske brigade, ni prisotnih. Ko to obžalovanjem ugotavljamo, premišljujemo o onih slavnih dneh, ko smo se s pomočjo vsega našega ljudstva Slovenci in Italijani borili proti skupnemu sovražniku. Ugotovili smo z obžalovanjem, kajti popolnoma prepričani smo, da smo s stališčem, ki smo ga zavzeli danes, naredili samo svojo dolžnost, ki smo jo leta in leta izvrševali brez strahu pred našimi najbolj divjimi sovražniki. Prepričani smo, da bodo

To je resnica. To pomegi, tovariši in tovarišice, da naloge, za katere smo se mi borili, za cilje, za katere smo dali vse naše sile, še niso bili doseženi. Ne smemo misliti, da kdo razen nas, izven našega ljudstva, lahko odloča o vprašanjih, za katere smo se borili. Svobodo ne smemo pričakovati od drugih in še manj od onih, ki so naši zakleti sovražniki. Ne smemo pričakovati svobode niti od onih, ki bi pod hinavsko zastavo hinavskega internacionalizma hoteli zaslepi vse naše ljudstvo, da bi se odpovedalo vsem načelom, za katere se je borilo.

Naša zmaga, tovariši, je odvisna samo in predvsem, lahko rečemo, izključno od naših lastnih sil, je odvisna samo od tega, kako bomo znali to izvrševati s pomočjo našega ljudstva, je odvisna od našega prizadevanja, da bomo prepričali enega za drugim vse demokrate tega ozemlja, da je vsakdo, ki je proti enotnosti našega ljudstva, vsakdo, ki je proti enotnosti delovnih in demokratičnih množic tega ozemlja v bistvu prijatelj reakcionarnih sil in končno prijatelj imperializma, ki bi hotel napraviti iz Trsta odskočno desko za morebitno vojno v bodočnosti proti Jugoslaviji, proti Sovjetski zvezi, proti vsem državam ljudske demokracije. Ko liko je danes partizanov, ki so v težkem položaju, vendar niso imeli podpore s strani onih oblast, katere bi morale pomagati. Nihče razen naše zveze in vsega demokratičnega gibanja se ni brigal za usodo bivših partizanov, vdov padlih borcev in sploh na družine borcev in žrtve osvobodilne borbe.

Veliko je bilo predlogov, veliko se je govorilo o stvareh, ki niti najmanj ne rešujejo socialnega problema bivših borcev in vseh onih, ki so veliko pretrpeli v vojni. Vedeti moramo samo eno in se tega vedno zavedati, vsi mi partizani bivši borci, sorodniki padlih in vsi oni, ki so v pretekli vojni toliko trpeli, da je naša usoda tesno povezana z usodo vsega našega ljudstva. Naši partizani bodo imeli delo tu v tej coni in na to imajo polno pravico, kajti za to so se oni borili, to so prelivali svojo kri. Naši partizani imajo pravico do dela tu in vsi so popolnoma prepričani skupno z našim ljudstvom, da je naša zmagala, tovariši, samo v spoštovanju mirovne pogodbe, v borbi proti kateremu koli revizionizmu, v bor-

Taborišče Frascati in njegova vloga

Daljnem vzhodu. Zbirališče teh nacističnih potnikov, kakor poroča agencija »Telepress«, je v Innsbrucku. Od tod potujejo do Brennerskega prelaza, kjer jih prevzema italijanske obmejne oblasti. Seveda nimajo ti potniki nikalnih potnih listov in uporabljajo, ko pridejo v stik z obmejnimi organi posebna gesla. Po navodilih italijanskega ministrstva za notranje zadeve obmejne oblasti te potnike »arretirajo« in jih po krajši poti pošljejo v taborišče Frascati pri Rimu.

italijanski vladni Marazza ima nalogo, da vzdržuje neposreden stik s »patrom Bibliotekarjem« in da izdaja »Internacionaliziranim nacistom« potne dovolilnice za odhod iz Italije na službena mesta, ki so jim bila določena že v Nemčiji, oziroma Avstriji.

Druga oseba, na katero zahodni imperialisti polagajo posebno pozornost, je general Halder, bivši načelnik Hitlerjevega generalnega štaba. Anglo-ameriške oblasti v zahodni Nemčiji ne samo, da so potepale sporazume, sklenjene o bodočem razvoju Nemčije v Jalti in Potsdamu, marveč pozivajo »na delo« nemške generalitete, Generalu Halderju, ki nastopa v javnosti pod imenom Schmidt, so Američani poverili važno nalogo, da organizira zahodno-nemško armado.

Taborišče v Frascati je navidezno pod upravo italijanskega ministrstva za notranje zadeve, dejansko pa ga upravlja katoliški duhovnik, ki ima čudno ime - »ater Bibliotekar«. Pred je ta človek imel ime Friedrich Buchner in je bil SS-ovski oficir divizije »Mrtvaška glava«. Ko je po koncu vojne Buchner izgubil svojo zaposlitev v diviziji »Mrtvaška glava«, je vstopil kot »duhovnik« v »Collegium Germanicum«.

Do konca meseca novembra leta 1948 je skozi taborišče Frascati šlo kakih 3000 nemških oficirjev in strokovnjakov, ki so bili v glavnem poslani v Sirijo, kjer jih je sprejel polkovnik von Dautel in razmestil za poljevalnike in inštruktorje pri angleškem poveljstvu »Arabske legije«. Sedanji polkovnik von Dautel se je prej imenoval Schöffer in je v Hitlerjevi armadi nosil čin majorja. Pred odhodom v Sirijo je delal v štabu generala Guderiana pri ameriško-nemški vojniški organizaciji »Abwehr«.

S tem da so jih zahodni gospodarji »velikodušno pomilostili« in jim dali nove uniforme, se nemški vojni zločinci počutijo danes kot »ljudje jutrišnjega dne«. Njihova samozavest gre celo tako daleč, da sklicujejo posebne tiskovne konference. Tako je n. pr. tudi general Halder imel pred kratkim tiskovno konferenco v svoji hiši v okolici Frankfurta, kjer je med drugim dal tudi naslednjo hujšakso izjavo: »Zahodne države morajo napasti - to je najboljša obramba«. Hkrati je novinarjem razložil svoje strateške načrte, kako je z ameriških oporišč v Evropi možno nemudoma »začeti pohod« proti Vzhodu.

»Collegium Germanicum« ne poučuje samo nemških duhovnikov v rodnem jeziku, marveč jih vzgaja tudi v »pravem nemškem duhu«. Poleg tega je ta samostan dobil ukaz od svojih predstojnikov - od Kongregacije za propagando vere, ki deluje pod neposrednim vodstvom vatikanskega državnega tajnika - kardinala Montinija, da omogoči nacističnim militaristom nemoten odhod v armade, ki se bojujejo na Srednjem in Daljnem vzhodu. Pomočnik ministra za notranje zadeve, v

italijanski vladni Marazza ima nalogo, da vzdržuje neposreden stik s »patrom Bibliotekarjem« in da izdaja »Internacionaliziranim nacistom« potne dovolilnice za odhod iz Italije na službena mesta, ki so jim bila določena že v Nemčiji, oziroma Avstriji.

Druga oseba, na katero zahodni imperialisti polagajo posebno pozornost, je general Halder, bivši načelnik Hitlerjevega generalnega štaba. Anglo-ameriške oblasti v zahodni Nemčiji ne samo, da so potepale sporazume, sklenjene o bodočem razvoju Nemčije v Jalti in Potsdamu, marveč pozivajo »na delo« nemške generalitete, Generalu Halderju, ki nastopa v javnosti pod imenom Schmidt, so Američani poverili važno nalogo, da organizira zahodno-nemško armado.

BILO JE V LENINGRADU...

LJUBEZENSKA ZGODBA VOJNEGA DOPISNIKA

11

»Studiral sem na medicinski srednji šoli. Hotela sem postati zdravnica.«

»Imate moža?«

»Imela sem ga. Vse sem imela. Toda zdaj morate spati.«

Hotela je vstati, a jaz sem jo zopet zadržal.

»Ne hodite stran, še malo posedite. Pravite, da ste imela vse, moža in dom, a da zdaj nimate ničesar... Kako to?«

»Težko vam je živeti sredi stoka in trpljenja Nikolaj. Ni mi miru.«

»A čemu mi bo mir, je rekla in trepalnice so ji zastrepale.

»Zakaj čemu? Da bi pozabila o tem, kar je bilo.«

»Ne«, je odkimala, »tedaj še živeti ne bi mogla. Ranjenci me držijo pri življenju. Ko gledam, kako se ga oprjemljejo, se ga oprjemljem tudi sama. Zda terja mnoge moči.«

Z ruko je pogladila odoje, imela je dolge tanke prste.

»Tu na vašem ležišču je ležalo dekle. Tudi ona je imela pretes možganov. Toda potem ni mogla več premakniti vratu. Kot dve leti star otrok je hodila po sotoru. Hodila je in pela, a ponoči je kričala na vse grlo: »Ranjenci so pozabili, mrcine!« Bila je inštruktor sani-

tetnega oddelka. Ponoči je silno razgrajala, a podnevi je tavalja okrog. Nekdo me je poklicala in mi rekla, naj ji prinesem svinec in papir, da bi napisala pesem. Dala sem ji papir in svinec. Res jo je napisala. Ali hočete, da vam jo pokažem?«

Sla je k mizi in se vrnila z njo.

»Prečitajte«, je rekla.

Cital sem pesem o mladem dekletu, ki je doživelo vso grozoto vojne in se naposled odločilo, da bo živelo samo še za reševanje ljudi.

»Kaj jo je dala vam?, sem jo vprašal.

»Ni jo dala. Umrla je. Zadel jo je mrtvoud. Ohranila sem jo za spomin. Ko jo prečitam, mi postane laže. Je že tako, da me včasih zagrabli.«

Pogledala me je in se nasmehnila in trepalnice so ji znova zastrepale. Nato me je pogladila po roki in vstala.

»Spite sedaj, morate spati«, je rekla, namršila obrvi in mi zažugala: »Če ne boste spali, vas zatožim zdravniku.«

Ležal sem in se trudil, da bi obnovil v mislih dekletovo pesem. V njej ni bilo več kakor borbosti. Nato je nekdo zastokal in ne spomnim se več, kako sem zaspal.

Ko sem se prebudil, je Andrijanov se spal. Ljuba si je položila brisačo preko rame in z umivalno skledo prišla k njemu.

»Umila se bova«, mu je rekla prijazno.

Toda ker je spal naprej, ga je tresla za rame.

»Dovolj je bilo spanja, zaspanec«, in ko se je prebudil, mu je pomolila košček mila.

Podporočnik ni dvignil roke.

»Primite vendar milo«, je rekla Ljuba.

Obotavlja je dvignil roko in premaknil prste.

»Andrijanov«, je vzkliznila, »tukaj je milo«, in glas ji je zastrepal. Raztreseno se je nasmehnil in pričel šariti z rokami po odeji. Bil je slep. Videl sem, kako trepetajo Ljubine roke, v katerih je držala umivalno skledo, in kako se voda razliva čez rob.

KITAJSKI DVOREC V LENINGRADU

Nekomu se je nasmihal, se premetaval po postelji, se igral s prsti in delal z njimi zajčke, mukai je nekaj, drgnil s pestmi po diani in krovil z njimi okoli oči, kot bi hotel oblikovati očala.

Proti večeru se je obrnil k meni, nekaj zamukal in s prstom poprsal po diani. Razumel sem, da hoče pisati. V desnico sem mu potisnil svinec, v levo pa sem mu dal beležnico. Nekaj je začel vanjo in mi jo pomolil nazaj. Na listku sta bili zapisani samo dve besedi: »Prebijemo se.«

Odrgl sem ga in ga položil pod blazino.

Ko sem se drugo jutro prebudil in pogledal Andrijanova, se mi je zdelo, da se svetijo solze na njegovih priprtih trepalnicah. Zgabil sem ga za roko in jo krepro stisnil. Odpiri je svoje levo oko, razprl mojo dlan in šel s prstom po njej kot bi pisal. Razumel sem, da sta bili prav tisti besedi, ki ju je že napisal na listek.

Podnevi ga je zadel mrtvoud. Pogreznjen v tišino in mrak je nepremično ležal.

Strahen mi je bil pogled na njegove roke, ki niso poprej poznale niti minute odmora, a so sedaj neumno poševale na zamašeni sivi odeji.

Prisel je zdravnik. Potrepljal ga je po rami in vprašal: »No, kako?«, čeprav je vedel, da je gluh.

Zvečer so ga nekam odnesli.

Gledal sem njegovo prazno posteljo.

Zdaj, ko ga ni bilo več, se mi je zdelo, da stoji pred menoj. Nenehno in slep mi je pripovedoval mnogo več, kakor če bi govoril, če bi gledal name in delal kretneje z rokami.

Razumel sem vse. Razumel sem, kako je uničil tri sovražne tanke in kako se je boril s smrtjo.

V nedeljo zvečer sem se s sanitetne postaje povrnil v uredništvo. Zele iz daljave sem slišal ropot dinamostroje v naši električni centrali in prijetno mi je bilo, da se po dolgem tavanju vracam domov.

(Nadaljevanje sledi)